

KÖZLEMÉNYEK

Újabb adat Oláh Miklós esztergomi érsek és Thurzó György nádor könyvtárához. „A 16. századi nyomtatványok katalógusainak készítése közben bizonyára tovább bővül majd az Oláh Miklós könyvtárából származó könyvek és lelőhelyek száma” – vélte Szelestei Nagy László 1993-ban, az érsek születésének 500. évfordulója alkalmából tartott kolozsvári megemlékezésen. Szelestei ekkor a korábbi kutatások eredményeit összefoglalva és kiegészítve 99 tételből álló jegyzéket állított össze az Oláh tulajdonbejegyzésével ellátott kötetekről.¹ Ezt követően két később felismert példányról értesültünk az Országos Széchényi Könyvtár állományából,² majd legújabban egy Münchenben őrzött liturgikus könyvről is tudomást szerezhettünk.³

A budapesti Piarista Központi Könyvtárban az országos antikvaprogram során most egy olyan kolligátum feltárására került sor, amely további két művel gyarapítja nemcsak Oláh Miklós (1493–1568), hanem egyúttal Thurzó György nádor (1567–1616) eddig ismert könyveinek számát is. Az ANT 533 jelzetű példány kötése aranyozott, 1555-ös érseki supralibros tanúsítja, hogy a két párizsi Biblia-kommentárnak Oláh még a megjelenés évében jutott a birtokába. Tulajdonát az első mű címlapján kézírásával is megörökítette, s itt olvasható gróf Thurzó György nádor 1611-es bejegyzése is szokásos jelmondatával, valamint a harmadik ismert tulajdonos bejegyzése, a debreceni piaristáké 1766-ból.

A példány leírása:⁴

Kolligátum 1: JOHANNES Chrysostomus: Enarratio in Esaiam prophetam. (Trad. Godefridus Tilmannus.) – Parisiis, apud Carolam Guillard viduam Claudii et Gulielmus Desboys, 1555. – 2° – [6] 56 ff. – Nat. Union Cat. NC 0407088

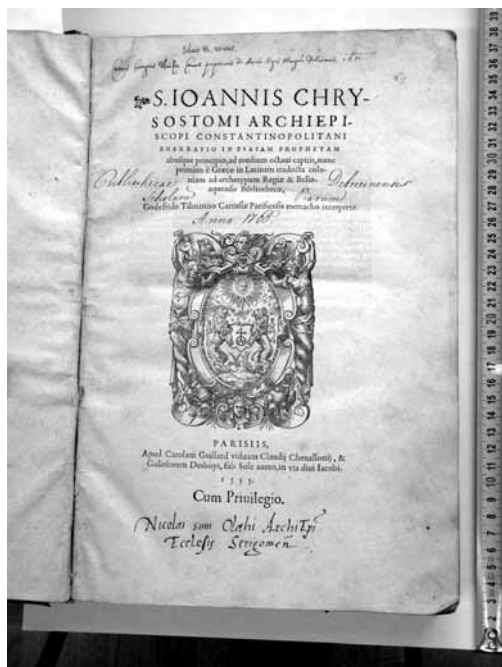
Kolligátum 2: ORIGENES: Commentariorum in B. Ioannis Evangelium tomi novem, ex XXXIX. Quos eum scripsisse ait B. Hieronymus. (Trad. Joachim Périon.) – Parisiis, apud Carolam Guillard viduam Claudii et Gulielmus Desboys, 1555. – 2° – [8] 316 [23] pp. – Cathedral libr. O 200

¹ SZELESTEI N. László, *Oláh Miklós könyvtáráról = Program és mítosz között, 500 éve született Oláh Miklós.* Az 1993. január 9–10-i kolozsvári megemlékezés anyagából, szerk. Mózes Huba, Bp., Szent István Társulat, [1994], 51–69. – Itt jegyezzük meg, hogy a cikkben sajnálatosan kimaradt Vársárhelyi Judit hivatkozott tanulmányának feloldása: VÁSÁRHELYI Judit, *A győri Székesegyházi Könyvtár possessorai, IV,* = *Magyar Könyvszemle*, 1980, 325–348.

² SOLTÉSZ Zoltánné, *Neves possessorok újabban felismert kötetei = Magyar Könyvszemle*, 1996, 451–460.

³ SZOLIVA Gábor, *Előkerült Oláh Miklós esztergomi érsek kottás Psalterium Strigoniense-je (1523) Münchenből, I,* = *Magyar Egyházzene*, 2012/2013, 1, 55–66. – Ezúton is köszönöm Madas Editnek és Nobilisné Lauf Juditnak, hogy e tanulmányra felhívták a figyelmemet.

⁴ A címléírást az országos antikva katalógus szerkesztési elvei szerint közöljük.

Possessor bejegyzések az 1. kolligátum címlapján:

1. Nicolai sum Olahi Archi Episcopi Ecclesie Strigonien[is].
2. Vive ut, vivas. / Comes Georgius Thurzo, Comes perpetuus de Arva' / Regni Hungar[iae] Palatinus, 1611.
3. Bibliothecae Debrecinensis / Scholaru[m] Piarum / Anno 1766.

A budapesti piaristák tulajdonára csak a két címlap verzóján elhelyezett körbélyegző utal: Kegyesrendi Központi Könyvtár. Mindkét nyomtatvány teljes. Az ép, sértetlen leveleken sem használói jegyzet, sem az érsek más példányain olykor előforduló aláhúzás nem látható.

Korábbi jelzetek: az első előzők verzóján barna ceruzával: B.5.1.17. A gerincen papír címkén tintával: 108 (debreceni jelzet), a címlapon ceruzával: D/2/6 a–b (budapesti jelzet).

Kötés: egykorú papírtáblás, barna, vaknyomásos német reneszánsz bőrkötés (340 × 225 mm). A középmezőt gránátalma virágok díszítik, apró rozettákkal keretezve. Az oldalakon háromféle görgető. Az öt dupla bordára fűzött

kötést egykor négy pár bőr szalag zárta.⁵ Az előtáblán kopott arany nyomással: NICOLAVS OL/AY ARCHI EP/ISCOPI: STRI: / 1555. A felső metszésen tintával: CHRYSOSTOMVS SVPER ESAIAM.

A kötést nagyon megviselte a bő négy évszázad, amíg a 20. században eljutott mai őrzőhelyére, a budapesti piaristák könyvtárába. Hogy Thurzó György hogyan jutott a bécsi vagy nagyszombati Oláh-könyvtár szétszóródott állományából a kötethez, nem tudjuk, de az feltehetően akkor még jó állapotban érkezhett meg a nádor fényűző reneszánsz kastélyába, a Trencsén vármegyei Nagybiccsére (ma: Bytča, Szlovákia). A könyveket tudatosan gyűjtő bibliofil főúr ugyanis könyveinek állapotára nagy gondot fordítva új beszerzéseit szükség esetén be- vagy átkötette. Példányunkkal szerencsére ez nem történt meg. Thurzó, majd felesége, Czobor Erzsébet halála után a könyvtár a leszármazottak házasságai révén számos 17. századi főúri család gyűjteményébe került.⁶

A Thurzók könyves műveltségét kutató Helena Saktorová a nádor könyvtárából 148 tételt ismertet a possessoradatok részletes közlésével.⁷ Ezek között egy kiadvány van, amely korábban szintén Oláhé

⁵ A kötés itt nem közölt részletesebb meghatározásáért Rozsondai Marianne-nak tartozom köszönettel.

⁶ Thurzó György bibliofil tevékenységéről: LUDÁNYI Mária, *Könyvtárrendezés Thurzó György nádor udvarában 1611-ben = Collectanea Tiburtiana*, Tanulmányok Klanciczay Tibor tiszteletére, szerk. Galavics Géza, Herner János, Keszérű Bálint, Szeged, JATE, 1990 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 10), 271–277. – SAKTOROVÁ, Helena, *Thurzó György nádor és az Illésházyak családi könyvtára = Kék vér, fekete tinta*, Arisztokrata könyvgyűjtemények 1500–1700, szerk. Monok István, Bp., OSZK, [2005], 141–147.

⁷ SAKTOROVÁ, Helena, *Turzovské knižnice*, Osobné knižne zbierky a knihy dedikované členom rodu Turzovcov, Martin, Slovenská národná knižnica, 2009, 43–98.

volt, és Soltészné tanulmányából már ismertünk: az 1539-es bázeli Johannes Chrysostomus kiadás. A kötet útját Soltészné a bejegyzett adatokon túl is feltárta, Kassától Gyöngyösoroszin át a gyöngyösi ferences könyvtárig.⁸

Példányunkról nem tudtuk kideríteni, milyen úton került a bicseai Thurzó könyvtárból a debreceni piaristákhoz. A debreceni rendház 1766-os könyvtári állapotjelentésében ez a kötet még nem szerepel, csupán az 1907-es leltárban található meg a 108. szám alatt, amely jelzet a könyvön ma is látható.⁹ A leltárkönyvek azonban proveniencia adatot nem tüntetnek fel.

Nem találtunk adatot a Debrecenből Budapestre hozatal időpontjára sem. A budapesti székházba a két világháború között, s még 1975-ig is több vidéki rendházból szállítottak fel muzeális értékű könyveket,¹⁰ de a debreceni rendház anyagával kapcsolatban nem maradt fenn erre vonatkozó irat. Osztjuk Péterffy Alexandra véleményét, aki szakdolgozatában arra a következtetésre jutott, hogy Debrecenből is még a szerzetesrendek feloszlata, 1950 előtt került a könyvek többsége Budapestre.¹¹ A Piarista Központi Könyvtár cédulakatalógusát 1953-ban kezdték felállítani, ennek rövid leírása utal mindkét neves possessorra. Oláh tulajdonára egy, a könyv előzékére ragasztott gépirásos cédula is felhívja a figyelmet, de nincs tudomásunk erre vonatkozó bármilyen közleményről.

A példány feltárásával a szerzők névsora is bővült mindkét gyűjteményben: Origenes nevével eddig sem Oláh Miklós, sem Thurzó György könyvei között nem találkoztunk. A most ismertetett két nyomtatvánnyal Oláh Miklós eddig ismert könyveinek száma 104-re,¹² a lelőhelyeké pedig 12-re emelkedett, míg a Thurzó György példányoké az általunk ismert, hivatkozott adathoz képest 150-re.

KLINDA MÁRIA

⁸ SOLTÉSZ Zoltánné, *XVI. századi könyvgyűjtők kötetei a gyöngyösi Múemlékkönyvtár antikva-gyűjteményében = Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve 1965–1966*, Bp., 1967, 115–147. Címlap-reprodukción: 142. – SZELESTEI 1994, i. m. 60.

⁹ A Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára: *Debreceni rendház levéltára, (II. 11.), Lib. 15.* – Hálásan köszönöm Koltai András segítségét.

¹⁰ KOLTAI András, *Bevezetés a piarista rend magyarországi történetének forrásaiba és irodalmába*, Bp., Piarista Tartományfőnökség, 2007 (Magyarország piarista múltjából, 1), 12–13.

¹¹ PÉTERFFY Alexandra, *A Debreceni Piarista Rendház könyvtára a 18. század elején*, Szakdolgozat, Bp., 2010, 38. – Ezúton is köszönöm Péterffy Alexandra szíves segítségét.

¹² Mindeddig. Oláh Miklós könyvtáráról monográfia készül. A fennmaradt, ismert művek száma meghaladja a 210-et. Boross Klára, Monok István és Zvara Edina gyűjti az adatokat (A Szerk.).